

ГРОМАДСЬКА ДУМКА, ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВРАХУВАННЯ У ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ.

Постановка проблеми. Громадська думка - один з найдавніших суспільних феноменів. Вона є своєрідним регулятором процесів, які відбуваються в суспільстві. У всі часи суспільством можна було правити тільки спираючись на громадську думку, а послідовний демократ А. Лінкольн вважав, що всьому, що підтримує громадська думка, гарантовано успіх.

Після багатьох років нехтування думкою громадськості, в Україні, нарешті, почали рахуватися з нею. Більше того, вона стає силою, яка здатна вплинути на політичний курс держави, формування законодавчого поля, визначення соціальної та економічної політики країни. На сучасному етапі розвитку української державності набуває великого значення роль громадської думки. Саме врахування думки громадськості під час вироблення та впровадження державної політики є одним із найважливіших факторів розбудови справжньої демократичної держави. А отже, станом на сьогодні, проблема громадської думки лишається досить актуальною.

Мета. Визначити вплив громадської думки у рамках державної політики.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання** :

Визначити засоби використання громадської думки при формуванні політики.

Показати основні варіанти досягнення ефективності між громадською думкою та політикою.

Вислаб матеріалу. Громадська думка - це ставлення народу до влади; стан суспільної свідомості, який виражається публічно і впливає на функціонування суспільства, його політичної системи. Дієвість громадської думки значно залежить від політичної культури громадян, від їхнього уміння орієнтуватися в політичних подіях. Знання громадської думки можна використовувати для з'ясування ставлення громадян до різних політичних партій, громадських рухів, організацій, лідерів.

В Україні активне вивчення громадської думки розпочалося з 90-х рр. XX ст., вже після розпаду СРСР, коли виникли умови для створення і зміцнення правових основ вираження громадської думки. Сучасне існування і функціонування громадської думки обумовлене багатьма факторами: це і суспільне буття, інтереси і потреби людей, рівень їх політичної культури, свідомості, компетентності тощо.

Досить часто громадську думку визначають як різновид безпосередньої демократії, яка дає можливість кожному члену суспільства обирати своїх представників до державних органів управління та брати участь в обговоренні державних законів і проведенні їх у життя. Ефективним і доступним способом впливу на офіційні структури влади з боку громадськості є вибори. Вони – «спосіб формування органів влади і управління за допомогою вираження за певними правилами (у відповідності з виборчою системою) політичної волі громадян».

В Україні вивчення та врахування громадської думки з питань формування й реалізації державної політики здійснюється відповідно до Указу Президента України, актів Кабінету Міністрів України.

Дослідження громадської думки. Під час вивчення громадської думки проводяться дослідження стосовно впливу на неї сім'ї, етнічної приналежності осіб, їх соціального та сімейного станів, рівня освіти. В сучасній Україні великого значення надається масовим політичним настроєм та виборній поведінці. Актуалізувалися сьогодні і проблеми безробіття, інфляції, шляхів та пропозицій виходу з фінансово-економічної та політичної кризи. Всі ці питання беруться на озброєння громадською думкою.

Типи досліджень громадської думки.

1. Соціологічні дослідження. Основне завдання - з'ясувати думки людей щодо певних суб'єктів.

2. Комунікаційний аудит. Його завдання - з'ясувати неузгодження, що виникають при спілкуванні між керівництвом організацій і цільовими групами громадськості.

3. Неформальні дослідження. До їх складу входять: накопичення фактів, аналіз інформаційних матеріалів, тобто методи, які не потребують безпосереднього втручання в роботу об'єктів дослідження.

Врахування у державній політиці.

Безпосередня участь громадської думки в політичних процесах відбувається через форми прямої демократії: референдуми та вибори. Організація та проведення референдумів в Україні супроводжується рядом проблем.

По-перше, ініціювання, організація проведення та реалізація одержаних результатів всеукраїнського референдуму здійснювались в умовах відсутності належного законодавчого оформлення. В Україні не було і не має до цього часу нового закону про всеукраїнський та місцеві референдуми. 27 квітня 2018р. Конституційний суд України оприлюднив рішення про визнання неконституційним ухваленого в 2012 році закону «Про всеукраїнський референдум». Зазначається, що згідно з рішенням суду, закон є неконституційним, як через порушення процедури його розгляду та ухвалення, так і за змістом. У рішенні наголошується, що цей законопроект не було розглянуто на засіданні відповідного комітету Верховної Ради України, а також «частиною народних депутатів було порушено вимогу щодо особистого голосування». По-друге, місцеві референдуми проводились лише у поодиноких випадках, що істотно зменшує можливість громадян відчувати себе частиною політичного процесу, як на загальнодержавному так і місцевому рівнях.

По-третє, громадяни в Україні мають недостатньо можливостей впливати на рішення державної і місцевої влади, що утискають їх законні права. Досвід сучасних країн свідчить, що не маючи достатніх інституційних можливостей впливу на органи влади, громадська думка намагатиметься реалізувати цей вплив через неінституційні канали (мітинги, страйки, демонстрації, тощо). Це може призвести до насилля з боку громадської думки, яке виражається в тиску на органи влади.

З часу незалежності в Україні регулярно проводяться вибори. Однак, як свідчать результати соціологічних досліджень, лише невелика кількість громадян вірять у чесність їх проведення та здатність змінити життя на краще. А отже, переважна більшість українців вважають проведення виборів лише видимістю демократії, а не реальним механізмом впливу громадян на політичну владу.

Таким чином, такі демократичні інституції в Україні, як вибори та референдуми не виконують поки що своєї головної функції – бути важелем впливу громадян на владу, давати політичну і юридичну можливість брати участь у процесі прийняття рішень, відстоювати власні інтереси і потреби.

В Україні створена достатня нормативна база, яка б забезпечувала пряму та опосередковану участь громадської думки у процесах політичного управління та прийнятті політичних рішень, однак, у представників української влади спостерігається слабка взаємодія з громадською думкою. Як правило, представники влади звертаються до громадської думки лише за висловленням підтримки та лояльності щодо своєї власної діяльності. Управлінці та законодавці не використовують дані про стан громадської думки постійно, а тому включеність громадської думки в управлінський процес не носить систематичного характеру. Владні структури, як правило, реагують на громадську думку тих суспільних груп, що заявляють про себе силовими методами (страйки шахтарів, мітинги малозабезпечених). Інтереси і потреби тих верств суспільства, що відкрито не заявляють про себе, фактично залишаються поза увагою влади. Як результат, в Україні спостерігається низька довіра до існуючих органів політичної влади, суспільство невдоволене розвитком демократії, значна частина громадян вважають, що кілька сильних лідерів можуть зробити для країни більше, ніж усі закони і дискусії. Визначаючи політичну культуру в Україні, можна зазначити, що вона ще формує власні демократичні принципи, залишаючи значні залишки патріархальної та підданської культури. Україна ще й досі перебуває на роздоріжжі. Куди піде вітчизняне суспільство – до авторитарного режиму чи до демократичного устрою, значною мірою залежить від громадян – чи чекатимуть вони чергового сильного лідера, чи візьмуться до практичної активності аби відстоювати свої права та інтереси.

Для того, щоб цей зв'язок був стабільним та ефективним необхідно:

- підвищувати загальний рівень політичної обізнаності людей (знання політичних і правових норм, законів держави, політичних принципів, засобів політичного управління суспільством);
- формувати терпимість та толерантне ставлення до людей з протилежною, опозиційною громадською думкою;
- розширювати умови для вільного вираження людьми своїх думок через ЗМІ та безпосередні контакти громадськості з представниками влади;
- створювати умови для партнерства, довіри, співробітництва у відносинах громадської думки з представниками політичної влади;
- запозичити позитивний досвід демократичних зарубіжних країн;
- окрім існуючих форм (виборів та референдумів) – слід використовувати і такі форми прямої демократії, як народний вибір, народна ініціатива чи народне вето;
- акцентувати увагу на необхідності прийняти новий закон про всеукраїнський та місцевий референдум, який би співпадав з положеннями чинної Конституції України;
- на законодавчому рівні забезпечити обов'язкове інформування законодавчих та управлінських органів про стан громадської думки та використання ними наданої інформації в процесі прийняття політичних рішень.

Висновки: Громадська думка є своєрідним показником рівня розвитку демократичності суспільства. Адже, чим більше влада співпрацює з народом, тим вона демократичніша, а неврахування суспільної думки може призвести до розгортання політичних конфліктів. Громадська думка, при належній освіченості та інформованості мас з певного політичного питання, може виступати як компетентний і повноцінний партнер управлінських органів. З іншого боку, систематизація, облік та аналіз вже існуючої громадської думки може надати органам управління інформацію про потреби, інтереси, сподівання народу як на сьогодні, так і на майбутнє. Громадська думка в Україні має усі шанси на розвиток у найближчій перспективі, однак це значною мірою залежить як від активності самих громадян, організованих суспільних груп інтересів, подальшого ініціативного формування громадянського суспільства, так і від суб'єктів державного управління, їхнього бажання потреби прислухатися до думки громадян й враховувати запити та інтереси у своїй діяльності.

Література

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. – 250 с.
2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
3. Висоцький О. Ю. Громадська думка як головний об'єкт впливу легітимізаційних технологій – 2012. – С. 254–258.
4. Дмитренко О.С. Основні підходи до визначення «громадська думка» – 2004. – Вип. 36. – С. 172–180.
5. Дмитренко О.С. Громадська думка: історія і сучасність – 2004. – № 2 (5). – С. 101–108.
6. Мак-Комбс М. Встановлення пріоритетів: масмедіа та громадська думка. Пер. з англ. М. Давиденко. – 2007. – 256 с.
7. Кондрашова Я. О. Громадська думка та влада. – 2010. – № 27. – С. 46–49.
8. Рішення щодо закону «Про всеукраїнський референдум» - 2018р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unian.ua/politics/10097966-ksu-oprilvudniv-rishennya-shchodo-zakonu-pro-vseukrajinskiv-referendum.html>